

Investeer meer in praktijkleren

Een goede loonwerkopleiding biedt leerlingen de kans om veel ervaring op te doen. Dat moet dan wel kunnen. Onder regie van de sociale partners in de sector wordt nu gewerkt aan beter onderwijs.

De eerste stap is gezet: een inventarisatie van 53 knelpunten.

“Waar ik vooral tegenaan loop,” zegt Arie Versluis, docent en coördinator loonwerk op de mbo-vestiging in Andel (Prinsentuin), “is de bekostiging van het praktijkleren en de manier van examinering. Bij die examinering moet immers iedere eindterm getoetst worden en je moet daarvan KCE de bewijsstukken leveren. Een hele papierwinkel. Dat kost wel wat zweetdruppels.” Er zijn meer knelpunten geconstateerd. Zo is er, volgens de Landelijke Overleggroep Loonwerk (met vooral aoc-docenten en ipc-medewerkers), te weinig onderlinge samenwerking tussen aoc's. Verder is het lesmateriaal niet optimaal en blijkt het lastig om een goede beroepspraktijkvorming te

realiseren. Een ander belangrijk knelpunt is volgens Versluis, voorzitter van de overleggroep, dat als je je dan met collega-docenten eensgezind hebt uitgesproken over wat er moet gebeuren, je merkt dat er op het eigen aoc soms toch heel andere prioriteiten gelden. Het is een selectie uit een lijst van 53 knelpunten die de overleggroep distilleerde uit een afstudeerverslag van vier HAS-studenten Dier- en veehouderij. De studenten deden onderzoek in opdracht van de sociale partners, in dit geval Cumela Nederland en vakbonden FNV, CNV en HZC.

Leerling centraal

“Als Cumela Nederland krijgen we van onze leden (werkgevers van loonbe-

drijven) regelmatig signalen dat de kwaliteit van het onderwijs niet goed is”, zegt beleidsmedewerker Anne Soldaat. “Het is onvoldoende afgestemd op de praktijk in de sector. Maar andersom horen we ook van aoc-docenten dat loonbedrijven waar leerlingen stage lopen, geen goede begeleiding geven.”

Cumela en de vakbonden hebben daarom in de cao voor de loonwerksector een verklaring opgenomen om zich nadrukkelijker bezig te houden met de kwaliteit van het onderwijs. “Over die kwaliteit weten we, behalve de signalen die we krijgen, eigenlijk niks. Vandaar de opdracht om knelpunten van het loonwerkonderwijs in kaart te brengen en suggesties voor verbetering te geven. Want om werkelijk met onderwijskwaliteit aan de slag

FOTO: JAAP DAMMERS, PRINSENTUIN ANDEL

Landelijke Overleggroep Loonwerk

De Landelijke Overleggroep Loonwerk is een jaar of zeven geleden opgericht nadat een vergelijkbaar overleg via Vollt was weggefallen. Deelnemers zijn loonwerkdocenten van aoc's, PTC+ en IPC Groene Ruimte, en ook Aequor en het Ontwikkelcentrum. Cumela Nederland werd gevraagd voor ondersteuning. Arie Versluis is samen met Wilbert Waggelink, docent Stoas Hogeschool in Dronten, coördinator.

▲ *Arie Versluis, docent in Andel, tijdens een excursie met leerlingen: "Ik denk dat er in het algemeen bij aoc's nog onvoldoende kennis is van wat er in de sector gebeurt"*

te gaan, moeten we een beeld hebben van wat er wringt. Waar kun je wat bereiken?"

De studenten van HAS Den Bosch zijn er ruim een half jaar mee bezig geweest. Ze voerden gesprekken met scholen, leerbedrijven, leerlingen, praktijkscholen en kenniscentra. Hun algehele conclusie: de leerling wordt niet centraal gesteld. En de aanbeveling: zorg dat dit verandert en regel dan de geconstateerde knelpunten.

Versnippering

In het loonwerk zijn op ruim 2.000

bedrijven een 23.000 mensen werkzaam. Gedeeltelijk zijn ze actief voor de agrarische sector vanwege de schaalvergroting, rationalisatie en mechanisatie daar. De loonwerkers worden ook ingeschakeld voor cultuurtechnisch werk en grondverzet en sinds een aantal jaren bij de meststoffendistributie.

Onderwijs in loonwerk vindt plaats op alle twaalf aoc's, op 21 locaties. Het aantal leerlingen is de laatste jaren flink gestegen; nu zijn er landelijk totaal zo'n duizend.

"De versnippering gaat soms te ver", denkt Anne Soldaat. "Het is een heel verschil of je bijvoorbeeld bij AOC Oost komt, met veel leerlingen en voldoende docenten, of een aoc met een klein groepje en maar één vakdocent voor loonwerk. Maar aan de andere kant, als je gaat centraliseren, dan zijn leerlingen niet meer bereid te reizen." Hij begrijpt desondanks niet goed dat je terwijl er loonwerkopleidingen in Houten en Andel zijn nog met zeven leerlingen in Gorinchem gaat starten. Is dat wel zinvol, vraagt hij zich af. "Kun je dat niet beter verplaatsen of verdelen?"

"Maar we gaan niet zeggen: jullie moeten de komende jaren terug van 21 locaties naar 15. We kunnen als sociale partners wel enigszins sturen; met tijd, geld en middelen zoals tractoren en werktuigen, maar we willen registreren zonder dwingend te zijn. Uiteindelijk moet dan de kwaliteit verbeteren ten dienste van de leerling." Doel van de inspanningen is uiteindelijk dat loonwerkbedrijven beschikken over vakbekwame mensen. De belang-

rijkste competentie van de loonwerkers is volgens Arie Versluis misschien wel: verantwoord omgaan met de vaak dure machines. Niet alleen bij de klant, maar ook in het verkeer. "Nodig is ook dat een leerling zich correct opstelt bij klanten. Hij is toch het visitekaartje van het loonbedrijf." En het gewenste niveau van deze mensen wordt hoger, stelt Soldaat, want met ontwikkelingen in hydrauliek en elektronica wordt het werk complexer. "In de toekomst heb je dan meer mensen nodig die op niveau 3 zijn opgeleid."

Geld

53 Knelpunten is nogal veel; de lijst wordt dan ook 'ingedikt'. Aoc-docenten en ipc'ers kwamen in de Landelijke Overleggroep Loonwerk al tot een top-vijf. Opdrachtgever Cumela wil nu ook de mening vragen van onderwijsdirecteuren en bedrijfsleven. Wat vinden zij de belangrijkste knelpunten? Soldaat: "Zo wil ik toe naar 10 of 15 gezamenlijke knelpunten." De Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) doorloopt een vergelijkbaar traject, vertelt hij. "We willen met de VHG op het ministerie de boodschap afgeven dat er voldoende middelen naar de praktijkscholen blijven gaan. En we willen ook de scholen aansporen dat ze dat niet opgeven. Met zijn tweeën, VHG en Cumela Nederland, staan we sterker in onze boodschap." Die boodschap is wat loonwerk betreft dat voor de leerlingen – in een rela- ➔

► **Cumela wil met de VHG op het ministerie de boodschap afgeven dat er voldoende middelen naar de praktijkscholen moeten blijven gaan**

tieve dure opleiding – ervaring met machines op bedrijven of een ipc heel belangrijk is. Soldaat: “We blijven dus bedrijven stimuleren en eventueel praktijkscholen die dat kunnen opvangen. Maar de realiteit is dat veel leerbedrijven nog onvoldoende tijd in de leerlingbegeleiding steken. Terwijl straks met de competentiegerichte kwalificatiestructuur de praktijk alleen maar belangrijker wordt. Er zou meer geld voor praktijkleren moeten komen.”

Goed luisteren

“Bij dat praktijkleren,” zegt Arie Versluis, “gaat het om het onderwijs dat

je uitbesteed aan derden. Bijvoorbeeld aan een bedrijf of een praktijkschool.” Want een geconstateerd knelpunt is ook dat scholen meestal te weinig faciliteiten hebben. De techniekhal is niet voldoende uitgerust en niet iedere school is in de gelegenheid om het veld in te gaan met materiaal. Als ze het een beetje slim aanpakken, dan is er niet zoveel extra nodig, denkt Soldaat. Ze kunnen zelf veel aan hydraulica, elektriciteit en elektronica doen; lassen en motorkennis. Maar bedrijven beschikken over het modernste materiaal. En als het niet lukt om daar iets mee te doen, kun je een beroep doen op praktijkscholen. De rol van praktijkscholen wordt belangrijker, verwacht hij.

Meer stagebieders zou je denken. Het geconstateerde knelpunt van te weinig stagebieders is niet zozeer een kwantitatieve zaak, maar een kwalitatieve. Er zijn, aldus Soldaat, te weinig loonbedrijven die voldoende in staat zijn om een goede leerplek te bieden. Bovendien is de economische situatie blijkbaar zo belastend dat ze weinig tijd vrijmaken voor begeleiding. Maar, vindt Soldaat, je moet toch in de toekomst investeren, dat er vakbekwame mensen beschikbaar blijven. Stap 1 is gezet: de knelpunten zijn in zicht. Nee, erkent Arie Versluis, knelpunten zoals communicatie tussen aoc's onderling, motivatie van leerlingen en de snelheid van onderwijsvernieuwing gaan verder dan het loonwerkonderwijs. Maar bepaalde zaken zijn in die kring wel op te pakken. “Als een opleidingscoördinator de veranderde onderwijsaanpak goed verstaat, zal hij altijd zorgen dat het contact met bedrijven goed is. Goed luisteren is belangrijk, want ik denk dat er in het algemeen bij aoc's nog onvoldoende kennis is van wat er in de sector gebeurt.”

De volgende vragen: waar vind je de oplossingen hoe ga je verbeteracties coördineren onder regie van de sociale partners? De gedachte is om dat vast te leggen in een onderwijsconvenant. “Ja”, zegt Versluis, “het is best spannend hoe zich dat ontwikkelt. Of bedrijven bijvoorbeeld zien dat ze een rol kunnen spelen in de opleiding van toekomstig personeel en die verantwoordelijkheid ook kunnen oppakken.” ∞

Ton van den Born

Trekkerrijbewijs

Leerlingen van loonwerkopleidingen hebben er op een aoc ongeveer als eerste mee te maken, het trekkerrijbewijs. Ze moeten vaak al tijdens de stage met trekkers en machines de weg op, onderweg van het bedrijf naar de klant.

Er komt een nieuw trekkerrijbewijs; dat is geen nieuws. De huidige regeling is een tijdelijke, ingesteld in 1997 (het trekkerrijbewijs zelf bestaat al sinds 1978), maar die tijdelijkheid is steeds verlengd. De huidige regeling, gebaseerd op de Arbeidsomstandighedenwet en vallend onder het ministerie van Sociale Zaken, maakt plaats voor een regeling op basis van wetgeving voor rijbevoegdheid, en komt onder verantwoordelijkheid van Verkeer & Waterstaat.

Dat ministerie heeft opdracht gegeven om de zaken op een rij te zetten. Voorstellen zijn besproken in een klankbordgroep met onder meer mensen van Cumela Nederland, Aequor, LTO en CBR. Voor die voorstellen over de opzet van het rijbewijs werd ook de medewerking van Stoas- en CAH-docent Johan Simmelink gevraagd. Hij verzorgt voor de Stoas Hogeschool onder meer nascholing voor docent / examinator trekkerrijbewijs.

Op 1 juni 2006 moet het nieuwe rijbewijs, waarschijnlijk een certificaat, ingaan, zo vertelt Simmelink. Dat nieuwe certificaat geldt dan niet meer alleen voor 16- en 17-jarigen, maar voor iedereen. Het zal uit twee trappen bestaan: een algemeen theoriecertificaat voor landbouwtrekkers en motorvoertuigen met beperkte rijsnelheid (zoals zelfrijdende maaimachines), en een praktijkcertificaat voor landbouwtrekkers.